א א מיי' פ"ז בכורות הלכה ו

עשין ריב: ב ג מיי פ"ד מהלי שמיטין הל' ט ופ"י הל'

ד סמג עשין קמז ולאוין רסח:

ג ד מיי' פ"ט מהל' מעשר

טוש"ע י"ד סימן

שני הלי ח סמג עשין קלו

:סעיף ד

ד הו מיי׳ שם פ״ח הל׳

ב ופ״ה מהל׳ תרומות הל׳ יא סמג עשין קלו

טוש"ע י"ד סימו שלא

סעיף נז וסעיף קכה: ה ז מיי׳ פכ״ג מהל׳ מלוה

טוש"ע ח"מ סימן סעיף ז:

ו ח מיי׳

ולוה הל׳ א סמג עשין לד

שם הלכה ד

ארבעה ראשי שנים הן. נכל דוכתי תני הן כדאשכחן הכא

ובפ"ק דחולין (ד' יז:) ג' פגימות הן ובפ' אין מעמידין (ע"ז ד' ל.) ג'

יינות הן ובפ' כל הצלמים (שם ד' מו:) ג' בתים הן ג' אבנים הן ג'

ובפ' בתרא דשבועות (ד' מט.) ארבעה שומרים הן

אילנות הן אבל בריש ב"ק (ד' ב. ושם)

תנן ארבעה אבות נזיקין ולא תני הן

משום דקאי אבתריה כלומר ארבעה

אבות מיקין הללו לא ראי זה כראי זה

ותדע דבגמרא במניינא דרבי חייא ורבי

לושעיא תני הןש:

למלבים. פי׳ בקונטרס משום

דהכא למלכי ישראל קמיירי ודוקא גבי

גיטין אמרינן הכי פרק הזורק (גיטין

ד' פ. ושם) אמר עולא מפני מה תקנו

מלכות בגיטין משום שלום מלכות

וגבי גיטין פסולין ודאי אפי׳ מלכות

שאינה הוגנת כמלכות מדי ויוו אבל

מתני׳ דהכא פירוש לשטרות ובפ״ק

דע"ז (ד' י.) אמרינן דבגולה אין

מונין (ג) אלא למלכי יון בלבד ומסקינן

ישראל וכן אמרינן לקמן (ד' ג.) בגמר'

לא שנו אלא למלכי ישראל אבל למלכי

אומות העולם מתשרי מנינן ולריך

לפרש דאין נריך שלום מלכות אלא

בגט אשה לפי שהוא דבר גדול ומילתא

דחשיבות לפי שעל ידי גט מותרת לכל

התם דלמלכים דהכא למלכי

שלום מלכות ואינו

ל) ע"ז י., נ) [נכורות מ:], ג) [עס נת.], ד) [ע׳ בפרש"י לקמן יד. בפיסקא], ס) [ע"ז י.], ו) ב"מ יו. שם עב. סנהדרין לב. שביעית פ"י משנה ה ב"ב קנו: שם קעא: [לקמן ח.], ז) ח.], ח) [שמיטה ויוכל ח:, נטיעה ט:, ירקות יב.], ט) [לפנינו שם ליתי' מלת הן. וע"ע תוס' ב"ק ב.

הגהות הב"ח

ד"ה ארבעהו.

רש"י ד"ה שטר (**ה**) חוב המוקדמין כו' (ולא יטרוף אפי' וכו' עד מן המשועבדים) תא"מ ונ"ב מדברי המום׳ משמע שלא היה לפניהם לשון זה בפיי רש"י: (3) בא"ד בין תמוז לכסליו שלאחריו נמלא: לכסנין שלאחורין ממכה. (ג) תום' ד"ה למלכים וכו' דבגולה אין מונין. נ"ב פי' לשטרות אין מונין: פי נסטרות מין נחרן. (ד) ד"ה לסטרות וכו' ונראה דנפקא מינה לסטרי ונה מיצ ויש להקשות חוב. נייב ויש להקשות אמאי לא פי׳ התוס׳ דרך זה על פי פירש"י בטעות הדיינין דנפקא מינה כגון שעמד המלך בא' בניסן וההלואה היתה בא' בניסן . בשנה שלישית דשטר מאוחר הוא והדיינין יטעו ביום אי ויסברו שהמלך עמד בבי בניסן ונמלא דא' בניסן היא בניטן ונתנח דחי בניסן היא סוף שנה שלישית שהלוה לו מעותיו ושטר מוקדם הוא ו"יל דאם כן לאחר שתקנו דר"ח ניסן ר"ה למלכים נמי איכא למיחש לטעות הדיינין דאם עמד המלך בר"ח ניסן וכתיבת השטר בסוף שנה בכ"ט באדר בשנה ראשונה ועדים מעידים שההלוחה היתה עכשיו בכסליו לפני אדר דשטר מאוחר הוא יטעו הדיינין ביום א' ויסברו שהמלך עמד בכ"ט באדר ומיד שיגיע ניסן מתחיל שנה שניה ונמלא בשנה ראשונה היתה מקמי ההלואה שבכסליו שהיא וה שבנסניו שהיה שניה אבל לפי חיישינן לטעות של

מוסף רש"י

מופר ניחא:

י באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה. דאומן שנולדו לכן אין נכנסין להמעשר עם אותו שיוולדו מכאן ואילך, משום דהוי מדש וישן (בכורות נז:). לשטרות. דכל אימת אימת דקאי מלכא מכי מטי שילהי אדר סלקא ליה שתא ובניסן ריש שתח תנינה למיכתב נשטרי (ע"ז י.). שטרי חוב המוקדמין. ליכתנ קודם המלוה (סנהדרין לב.) קורט שממש (שנווורן בניסן שנכתבו ביום ט"ו בניסן וכתוב בתוך השטר באחד בניסן (רשב"ם ב"ב קנד:). פסולין. דבעי למטרף לקוחות מומן הכתוב בו ועדיין לא הלוה. ושטר הלקוחות קודם למלוה וזה מוליא שטרו והוא קודם והוא שקר (ב"מ עב.) וקנסינן היתרא אטו איסורא ופסול אפילו מזמן . **שני** (סנהדרין לב.) **ואינו**

ארבעה ראשי שנים. למלכים. רגילים היו למנות זמן שטרותיהם לשנות המלך משנה שעמד בה המלך כדאמרינן במסכת גיטין (ד' פ.) משום שלום מלכות וקבעו חכמים

אחד בניסו לתחלת שנתו ואפילו עמד בשבט או באדר כלתה שנתו

משהגיע ניסן ויתחילו למנות לו שנה שניה: ולרגלים. מפרש בגמרא וד׳ ד.): למעשר בהמה. שאין מעשרין מן הנולדים בשנה זו על הנולדים בחבירתה דכתיב (דברים יד) עשר תעשר את כל תבואת זרעך היולא השדה שנה שנה ואמר מר בבכורות בפרק מעשר בהמה (דף נג:) י) בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן: לשנים. מפרש בגמ' (דף ח.): לשמיטין וליובלות. משנכנס תשרי אסור לחרוש ולזרוע מן התורה: לנטיעה. למנין שני ערלה ואפילו נטעה באב כלתה שנתה הראשונה לסוף אלול. ובכולהו מפרש טעמא בגמרחם: לירקות. למעשר ירק שחין תורמין ומעשרין מן הנלקט לפני ר"ה על של אחר ר"ה: לאינו. לעניו מעשר שאין מעשרין פירות האילן שחנטו קודם שבט על שחנטו לאחר שבט שבאילן הולך אחר חנטה ובגמ׳ [יד.] מפרש מחי שנה שבט: גבו׳ למהי הלכחת. כלומר למה הוקבע יום מיוחד למנין המלכים אימא שעל כל מלך ומלך תתחיל שנתו מיום שעמד בו: לשטרות. להבחין איזה שטר חוב מוקדם

פסולין. לפי שרנה לערוף לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מזמן שבשער ושלח כדין הוא שהרי קדמה מכירה להלואה ובשטר מעיד שהלואה קדמה לפיכך קנסוהו מלגבות בו (6) ולא יטרוף אפילו מזמן המלוה ואינו אלא כמלוה על פה שחינו גובה מן המשועבדים. וחם לח קבעו יום לתחילת שנות המלך אלא כל מלך ומלך לפי יום שעמד אין להבחין אם השטר מוקדם או מאוחר כגון אם כתוב בו בכסליו בשנה שלישית לוה פלוני מפלוני מנה והעדים אמרו כשחתמנו בו לא ראינו שהלוהו אלא הלוה אמר לנו חתמו עלי שאני חייב לפלוני מנה כאותה ששנינו (ב"ב ד' קסו:) כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו ואין אנו יודעין אם הלוהו קודם לכן או אחר כן אבל ראינו שהלוהו מנה בחמוז בשנה שלישית למלך פלוני ואם אין הדיינין יודעין באיזה חדש עמד המלך אין להבחין אם חמוז קודם לכסליו אם כסליו קודם לתמח אם שנתו מתחלת בין תמח לכסליו (כ) נמלא כסליו קודם לתמוז בכל שנותיו ושטר מוקדם הוא ואם עמד בין כסליו לחמח שלאחריו נמצא חמח קודם לכסליו בכל שנותיו ושטר מאוחר הוא ועכשיו שקבעו ניסן ר״ה לעולם חמוז קודם לכסליו: עלתה לו שנה. כלומר כלתה לו שנתו ומעתה מונין לו שנה שניה:

למלוה ואיזה מאוחר: דחנן. במסכת שביעית (פ״י מ״ה): שטרי חוב המוקדמין

המוקדמין כיון שהגיע אחד בניםן עלתה לו שנה הא קמ"ל

ארבעה

ראשי שנים הם יובאחד בניםן ר"ה למלכים ולרגלים יבאחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ר' אלעזר ור"ש אומרים מאבאחד בתשרי. באחד בתשרי ראש השנה לשנים בולשמיטין בוליובלות דלנטיעה הולירקות יבאחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי בית שמאי בית הלל אומרים יבחמשה עשר בו: גמ' סלמלכים למאי הלכתא אמר רב חסרא לשטרות דתנן יישטרי חוב פסולין הוהמאוחרין כשרין תנו רבנן מלך שעמד בעשרים ותשעה באדר כיון שהגיע אחד בניםן עלתה לו שנה ואם לא עמד אלא באחד בניםן אין מונין לו שנה עד שיגיע ניסן אחר אמר מר מלך שעמר בעשרים ותשעה באדר

אדם וחשיב משאר שטרות: לשמרות דתנן שמרי חוב המוקדמים. פירש

בקונטרם שאם לא קבעו יום לתחילת שנת המלך אלא לכל מלך לפי מה

שעמד פעמים שאין להבחין כגון אם כתוב בו בכסליו בשנה שלישית ובאו עדים ואמרו כשחתמנו לא ראינו שהלוהו אלא הלוה אמר לנו חתמו כאותה ששנינו כותבין שטר ללוה אע"פ שאין המלוה עמו ואין אנו יודעין אם הלוהו קודם לכן או אחר כך אבל ראינו שהלוהו בתמוז שנת שלש למלך ואם אין הדיינין יודעין באיזה חדש עמד המלך אין להבחין אם תמוז קודם לכסליו ואם כסליו קודם לתמוז אם שנתו מתחלת בין תמח לכסליו נמלא כסליו קודם לתמח בכל שנותיו ואם עמד בין כסליו לתמוז נמצא תמוז קודם לכסליו בכל שנותיו ועכשיו שקבעו ניסן ר״ה לעולם תמוז קודם לכסליו ולריך לפרש שהודו המלוה והלוה שהלואה אחת היא דאי לאו הכי מנא ידעי והשתא משמע לפי׳ הקונטרס מספק היינו חושבין אותו מוקדם אי לאו דקבעו ניסן ר"ה שע"י כן אנו יודעין בו שהוא מאוחר ואי אפשר לומר כן דאין לנו לפסול שום שטר מספק כדמוכח בריש אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לב. ושם) דקאמר שטר שזמנו כתוב באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו היאך אתם מעידים על שטר זה והלא באותו יום עמנו הייתם שטר כשר ועדיו כשרים חיישינן שמא אחרוהו וכתבוהו הרי שאנו תולין להכשיר מספק וכן בגט פשוט (ב"ב דף קעא. ושם) דקאמר שטר שזמנו כתוב בשבת או בי' בתשרי כשר

מאי שאני אומר אחרוהו וכתבוהו ומיהו יכול לפרש פירוש איפרא שיפרש שכתוב בשטר בתמוז בשנת שלש והעדים החתומים אומרים שבכסליו בשנת ג' היתה המלוה והייתי מכשיר מספק וע"י שקבעו בניסן ר"ה אנו יודעין שהוא מוקדם דלעולם תמוז קודם לכסליו ומיהו עיקר פירושו חימה גדולה שעשו תקנה פן ישכחו כל העולם מתי עמד המלך וכן סופר שכותב כל היום שטרות האיך ישכח ועוד דא"כ הוי מלי למימר דנפקא מינה טובא לכל שטרות שלא ידעו מה לכתוב בו ביום דאין יודעין מתי מתחלת שנת המלך ועוד דכי האי גוונא לאו מוקדם לאביי דאמר בפ״ק דב"מ (דף יג. ושם) עדיו בחסומיו זכין לו ולרב אסי דפליג עליה למה הולרכו לעשות תקנה זו הא אמרינן אין כותבין שטר ללוה אא"כ מלוה עמו אלא בשטרי הקנאה ונראה דנפקא מינה לשטרי חוב (ד) המוקדמין היינו כגון אם עמד המלך באחד בניסן כשיגיע אחד בניסן אחר ישכח הסופר ויסבור דאשתקד עמד המלך בשנים בניסן דעביד איניש דטעי חד יומא ויכתוב באחד בניסן בשנה ראשונה למלך ונמצא שטר זה מוקדם שנה שלימה שהיא שנה שניה וכחוב ראשונה ונמצאו ב"ד טורפין מן הלקוחות של שנה זו שלא כדין אבל עכשיו שקבעו ניסן ר"ה חו לא אחי לידי תקלה דאפי׳ עמד אשתקד בשנים בניסן כשמגיע ניסן אחר מתחילין למנות לו שנה אחרת וא״ת אכתי אתי לידי תקלה דאם עמד בכ״ע באדר בשנה ראשונה למלך כשיגיע כ"ט אחר יטעה הסופר ביום אחד ויסבור שעמד באחד בניסן ויכחוב עכשיו בכ"ט באדר (בשנה ראשונה למלך) ונמלא מוקדם שנה שלימה לאו פירכא היא דכשעמד בכ"ט באדר מיד שיגיע לאחד בניסן מתחיל למנות שנה שניה ויודע הסופר שכל השנה כתב בכל השטרות שנה שניה הלכך לא טעי ויש שיטה אחרת בירושלמי בין מ"ד מניסן מנינן בין מ"ד מחשרי מנינן מה ביניהן א"ר יצחק שטרות יוצאות ביניהן לוה באייר וכתב ביה שנה שניה למלכות מכר מכירה במרחשון וכתב בו שנה שניה למלכות מ"ד מניסן מנינן מלוה קדמאה מ״ד מחשרי מנינן מכירה קדמאה ומילמא אחריתי היא ולא אתי לפרושי מאי טעמא קבעו ניסן ראש השנה: שבר הוב המוקדמין פסולין. בשלהי איזהו נשך (ב״ת ד' עב. ושם) פי׳ בקונטרס פסולין לגבי משעבדי אבל מבני חרי גבי ולא ימכן וכמו שפירשנו שם (ד״ה שטר): 336

רבינו חננאל

:טוש"ע שם סעיף יב ויג

ארבעה ראשי שנים הז הובנה השל שנים הן באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים. ואמרינן

. למלכים למאי הילכתא בעינן למידע ראש השנה שלהן. אמר רב חסדא לשטרות, כלומר כיון שזמן השטרות למניין שנות המלכים מונין, י. כדאמרי בשנת כד וכד כו אמור בשנת כן זכן לינאי המלך, בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול, צריכין אנו לידע ראש השנה שלהן איזה יום ואיזה חודש הוא, שאם יצא לפנינו שטר יודעים כמה שנים יש לו, ומאותו הזמן שנכתב השטר נשתעבדו לו כל הנכסים של לווה. יו כי ייבי -ואם מכר מנכסיו אחרי כן, בעל חוב בא וטרף ומוציא מידן. וכיון שראש השנה של מלכים ניסן עד ניסן אחר תשלום השנה, וכסדר הזה מוניז והולכיז. וכז שני שטרות היוצאין על אדם אחד, מן הזמן של זה ושל זה מתברר איזה קודם. ולו משפט לטרוף הנכסים קודם. ואם ילוה אדם . לחבירו מעות בניסז בשנת יחבירו מעווז בניסן בשנת ה' לינאי המלך ויקדים זמן השטר ויכתב בניסן בשנת ד' ליניי המלך, אם הקדימו זמנו של אותו השטר פסול הוא. כדתנז פסולין, דאתי למיטרף . לקוחות שלא כדין, אבל המאוחרין כשרין. מלך שעמד בכ"ט באדר כיון שהגיע יום אחד . עלתה לו שנה. דקיימא לן

> טורף מן המשועבדים ואפיט מן המאוחר למטה (ב"מ עב.) אי נמי שנכתב השטר באחד במסן וכן כתוב בו באחד במסן ליה פטני מפלוני והוא לא טיה ממנו כטים עד ט"יו בניסן, גם זה מוקדם ופסול, שאין לו לערוף אלא מומן ההאאה ואיל. ודלא כאביי דאמר (ב"ת יג.) עדיו באסומיו זכין לו (ושב"ם ב"ב קוב) ומיהו אם ההלואה היתה באחד בניסן בפני עדים וקנו מידו להשמעד נכסי לוה למלוה ולא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכתבו בו באחד בניסן, כי האי מוקדם כשר (שם ע"פ ב"ב קעב.). והמאוחרין. שבאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לומן הכחוב כאן (סנחדרין לב.) כשרין. דמעליותא היא דקא מחיל ליה לשיעבודא עד השתא (שם) שכתבוהו באחד ב"ב קעא.). בתוך השטר באחד באיר, וכל שכן אם לוה בניסן ולא נכתב עד אייר דכשר, שהרי מחל לו שעבוד של חדש שעבר (ושב"ם ב"ב קעא.).